

Москаль-чарівник (скорочено)

Іван Котляревський

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу

Події п'єси відбуваються у хаті Михайла Чупруна. Тетяна (жінка Михайла) і Финтик Каленик Кононович (писар з міста, який приїхав у село) сидять за столом. Чоловік розпускає руки і говорить жінці про "жарчайший пламень любви" до неї. Він співає російською пісні про кохання, натякає, що закоханий в Тетяну. Жінка просить його йти геть, бо скоро до неї на вечорниці посходяться дівчата та парубки. Писар просить дозволу зостатися. Тетяна говорить, що вона заміжня, що боїться бога і любить свого чоловіка, як саму себе. А коли у писаря є щось мерзенне на думці, то хай викине з голови, бо після буде сором. Чоловік розповідає, що соромиться матері, яка все робить по-старосвітськи, а до того ж носить очіпок, намітку і плахту. Тетяна повчає Финтика, що на матір гріх жалітися: "Ви думаєте, що паньматка ваша вже й гірша од вас затим, що ви письменний, нажили якийсь чинок, що одежа коло вас облипла і ви причепили, не знаю для чого, дворянську медаль? Та вона ж вас родила, вигодувала, до розуму довела: перше до дяка оддала вчитись читати, а після до волосного правління писати..."

У хату входить солдат і кричить, що тут він має бути постояльцем, а потім вимагає на вечерю курку і "лавреників". Коли солдат питає, ким Тетяні приходитьсь Финтик, вона бреше, що це її родич. Солдат повідомляє, що його звать Лихой, а потім вступає у суперечку з Финтиком. Чоловіки сперечаються, чия служба важливіша. Солдат вважає, що кожний чоловік мусить служити, а потім вже можна й писарем бути. Финтик розповідає, що в 1812 році збирався воювати, але не пішов, бо батьки дуже плакали. Коли Лихой спитав, чому ж Финтик лишив пост і тут сидить, писар розповів, що приїхав у село до батьків, бо має відпустку на два місяці, а Тетяну провідує, бо йому скучно. Лихой попереджує жінку і писаря, щоб не накоїли дурниць, а Тетяна відповідає, що хоч і чоловіка нема вдома вже три місяці, вона зберігає вірність. Солдат вдає, що лягає спати у запічку, але все підслуховує.

Залишившись з Финтиком, Тетяна говорить, що треба почекати, поки солдат засне, а потім можна вже і вечеряти, бо в неї є пряжена ковбаса, печена курка і пляшечка запіканої. Страва стоїть у коморці, під боднею, а запіканка – у закапелочку. А коли прийдуть дівчата, то скаже, що навмисне попросила Финтика зостатися, бо тут ночує москаль.

Раптом Тетяна прислухається коло вікна і каже, що приїхав її чоловік. Финтик швидко ховається під припічок, і жінка обіцяє йому, що коли всі заснуть, випустить його надвір.

Михайло входить у світлицю, обіймає жінку і розпитує, чи все в неї добре. Тетяна

розповідає, що ввечері прийшов москаль—постоялець, насварився і ліг спати. Михайло попросив жінку про вечерю, але вона запропонувала тільки паляниці.

Тут з'являється солдат і розпитує Михайла, де він був. Чоловік розповідає, що їздив у Крим за сіллю. Лихой натякає Михайлові, що жінка без чоловіка може загуляти, але Тетяна відразу виправдовує себе. Михайло знову просить дати чогось поїсти, і Тетяна виходить по хліб.

Солдат вирішує покепкувати над подружжям і говорить, що він чарівник: чого захоче, тут воно і з'явиться. Солдат співає пісню і просить Михайла з жінкою сказати "Шнапс!". Він відправляє Тетяну в той куток, де схована горілка і наказує брати і нести до столу. Жінка вдає, що дуже здивована. Наляканий Михайло хрестить горілку і п'є.

Випивши, Михайло хвалиться, що теж вміє стріляти з рушниці. Лихой бере вуглину і робить позначку на заслоні біля печі, якраз там, де ховається Финтик. Тетяна, поки не бачить чоловік, намазує мерщій огниво лосом із свічки й кладе рушницю на те саме місце. Михайло пробує стріляти, та нічого не виходить. Тетяна свариться, щоб не стріляв більше, бо пораниться чи вб'є когось.

Михайло і солдат почали сперечатися про хохлів і москалів. Солдат вважав, що українці вміють лише гарно співати, а Михайло доводив, що в обидвох столицях є багато високих чиновників—українців. Тетяна попросила закінчувати суперечку, бо різниця лише в тім, що одні дуже шпаркі, а другі смирні...

Чоловік знову попросив чогось поїсти, а москаль сказав, що начаклує так, що їжа сама з'явиться. Господарі проказали за солдатом закляття, а потім Лихой сказав Михайлу йти до комори і шукати під боднею. Наляканий чоловік пішов шукати, а тим часом Лихой спитав Тетяну, як їй його чари. Тетяна назвала його хитрим, а солдат сказав, що й вона лукава: не дала йому вечеряти. Жінка відповіла, що коли б він не кричав на неї і не робив шуму, вона б нагодувала його, ну а Финтика не завадило б провчити.

Здивований Михайло приніс їжу і попросив жінку дістати наливку. Коли вона вийшла, солдат спитав Михайла, чи він довіряє жінці. Чоловік відповів, що вона добра й вірна жінка, тільки дуже жвава, жартлива і глузлива. Вже коли попадеться їй хоть трохи тюхтюх-сердега, то такого висміє.

Після вечері солдат продовжив чарувати і сказав, що зробить так, що зараз тут з'явиться будь-яка людина, яку б вони тільки забажали. Тетяна попросила, щоб з'явився панич Финтик. Солдат зав'язав Михайлу і Тетяні очі, а тим часом виліз писар.

Михайло, вгледівши Финтика, виявляє переляк і дивування. Тетяна хоче так само зробити, та удає невдало. А потім вона говорить чоловіку усе, як було: "Чоловіче! Москаль жартував над тобою. Я тобі все тепер розкажу. Цей панич не чорт, а настоящий Финтик, но своїми умислами походить на чорта... Три неділі вже тому, як панич цей приїхав у наше село до своїх родичів і, дізнавшись, що тебе дома нема, почав до мене вчашати. Я перше думала, що для того ходить, що нічого йому робити дома, аж ні: зачав мені говорити, що мене любить, що без мене йому скучно, щоб була я до його ласкава, що коли чоловіка дома нема, то і другого не гріх полюбити, бо так у світі

ведеться. Я купила горілки, курку і ковбасу, та ще до вечері прийшов москаль. Я рада була, що на Финтиків кошт погодується служивий. Но цей служивий таку веремію підняв, як чорт у лотоках. Я спровадила його спати голодного, но він, видно, не спав і підслухав, як я Финтикові розказувала, де сховала горілку і страву. Ти, як на те, вернувся з дороги. Москаль на хитрощі піднявся і удавав, мов він чарівник. От тобі вся правда...".

Солдат підтвердив, що всі слова жінки – правда, а Тетяна і на правду вірна жінка. Михайло прощає все Финтику і просить його поважати свою матір, старших людей і не ходити до чужих жінок, а Тетяну за тридев'ять земель обходити.

Під кінець усі співають, що:

"Треба дружно з людьми жити,

Треба так жінок любити,

Щоб од бога не гріх,

Щоб і людям не в сміх..."

Стислий переказ, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу